

PROBLÉMY ROZVOJE KRAJŮ ČESKA – KOMPARACE STATISTICKÝCH ÚDAJŮ, VYHODNOCENÍ SWOT ANALÝZ A NÁZORŮ ZÁSTUPCŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Jan Pileček, Miloš Červený

Příspěvek je tematicky zaměřen na oblast regionálního rozvoje. Týká se stanovení problémů a překážek rozvoje krajů Česka. Hodnocení je provedeno na základě využití tří odlišných zdrojů (statistických údajů, vyhodnocení SWOT analýz, které jsou součástí koncepčních dokumentů krajů, a názorů zástupců veřejné správy). Hlavním výstupem příspěvku je přehledová tabulka obsahující identifikované rozvojové problémy a překážky v členění podle jednotlivých krajů.

Úvod

Cílem příspěvku je prezentovat dílčí výstupy výzkumného úkolu zadaného Ministerstvem pro místní rozvoj s názvem „Formy efektivního snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony České republiky“⁽¹⁾ na roky 2007–2009, který byl v analytické části zaměřen na porovnání faktorů představujících základní problémy a překážky rozvoje jednotlivých krajů²⁾. Při tomto hodnocení bylo snahou autorů kombinovat tři odlišné přístupy, resp. zdroje informací, jež jsou pro komparativní účely využívány spíše samostatně [např. Červený 2008 nebo Smejkal 2008].

Metodika

Podkladem pro provedení komparace jednotlivých krajů byly zejména následující tři zdroje:

- statistické údaje Českého statistického úřadu a dalších centrálních orgánů;
- základní koncepční podklady krajských orgánů, zvláště programy rozvoje krajů, případně strategie rozvoje krajů, vypracované pro programové období Evropské unie 2007–2013; pro srovnávací účely byly hodnoceny zejména výsledky SWOT analýz těchto dokumentů;

c) dotazníkové šetření na odborech regionálního rozvoje jednotlivých krajských úřadů.

Je nutno vzít v úvahu, že údaje z těchto tří zdrojů slouží různým účelům a mají i různé autory. Statistické údaje vycházejí jen z měřitelných ukazatelů a byly vybrány z porovnání mezikrajských rozdílů. SWOT analýzy a odpovědi na dotazník vyjadřují názory krajských orgánů, přičemž SWOT analýzy ukazují na dlouhodobě existující faktory, zatím co odpovědi na dotazník (zpracované též později) ukazují více na aktuální problémy, které by se měly řešit v krátkodobém období (např. konkrétní investiční akce, které se neuvádějí ve SWOT analýzách).

ad a) Stanovení rozvojových problémů vycházelo v první fázi z analýzy aktuálních statistických dat. Pro tento účel byl vybrán soubor čtrnácti ukazatelů. Ty byly řazeny do pěti základních tematických oblastí (demografie; ekonomika; bydlení a sociální vybavenost; přírodní prostředí; dopravní a technická infrastruktura a poloha) – viz tab. 1. Důvodem je skutečnost, že porovnání úrovně rozvoje regionů nelze omezovat jen na úzce a tradičně pojatá ekonomická hlediska, ale je nutné k této problematice přistupovat z širšího pohledu (např. vliv geografických a sociálních faktorů). V posledních letech lze také zaznamenat

rostoucí vliv tzv. „měkkých“ faktorů sociálně-kulturního charakteru obtížně kvantitativně hodnotitelných, jako jsou např. regionální identita nebo sociální kapitál.

Ukazatele, které byly do statistické analýzy zahrnuty, jsou dvojího typu. Na jednu stranu se jedná o podmiňující ukazatele regionálního rozvoje typu polohová atraktivita nebo vzdělanost obyvatelstva, což umožňuje hodnotit rozvojové předpoklady krajů. Na druhou stranu má řada ukazatelů podmíněný charakter, který naopak dokumentuje rozvojovou úspěšnost (např. vývoj počtu obyvatel, úroveň nezaměstnanosti nebo intenzita bytové výstavby).

Definice jednotlivých ukazatelů je všeobecně známá. Bližší vysvětlení si snad zaslouží ukazatel podílu chráněných území zahrnující plochy velkoplošných i maloplošných chráněných území vztahené k rozloze kraje. Ukazatel polohová atraktivita vychází ze subjektivního zhodnocení polohy jednotlivých krajů. Zohledňuje jak vzdálenost příslušného kraje od Prahy jako nejvýznamnějšího centra, tak i od Bavorska (a dále Rakouska a Saska) – tzv. horizontální geografická poloha, resp. role západovýchodního gradientu [bližší viz Hampl 2005].

Tab. 2 obsahuje u jednotlivých krajů tyto ukazatele, u nichž jsou tyto kraje v porovnání s ostatními kraji na 3. až

1) Výzkumný úkol MMR WD-03-07-01 „Formy efektivního snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony České republiky“ se zpracovává v sedmi pracovních aktivitách. Úplné znění zpracovaných aktivit se nachází na internetových stránkách http://www.urspraha.cz/clanek.html_id=514. Projekt bude rozšířen do roku 2011, s cílem zhodnocení průběhu hospodářské krize a jejího dopadu na jednotlivé regiony za účelem návrhu různorodých opatření (legislativních, metodických, organizačních, finančních) ke zmírnění jejich dopadů a zprostředkovaně také ke snížení regionálních rozdílů.

2) Do hodnocení nebylo zařazeno hlavní město Praha; důvodem je skutečnost, že se v rámci Česka jedná o specifické území, které je svým charakterem velmi odlišné od ostatních krajů a tudíž nelze pro tento kraj provádět stejná hodnocení jako v případě ostatních krajů.

demografie	<ul style="list-style-type: none"> – vývoj počtu obyvatel (2001–2008) – index stáří (2007) – podíl obyvatel starších 65 let a obyvatel ve věku 0–14 let – kojenecká úmrtnost (2008)
ekonomika	<ul style="list-style-type: none"> – HDP na obyv. (2007) – výdaje na výzkum a vývoj na obyv. (2007) – míra nezaměstnanosti (duben 2009) – průměrná měsíční mzda (2007) – míra ekonomické aktivity (2007)
bydlení a sociální vybavenost	<ul style="list-style-type: none"> – podíl obyvatel starších 25 let s VŠ vzděláním (2001) – podíl studujících na obyvatele ve věku 20–24 let (2006) – intenzita bytové výstavby (1997–2007)
přírodní prostředí	<ul style="list-style-type: none"> – podíl chráněných území na rozloze kraje (2006)
doprava, technická infrastruktura, poloha	<ul style="list-style-type: none"> – hustota silniční sítě pro silnice I. a vyšší třídy (2007) – polohová atraktivita

Tab. 1: Přehled porovnávaných ukazatelů

6. nejhorším místě (podle charakteru ukazatele se jedná o nejnižší nebo naopak nejvyšší hodnotu).

ad b) Druhým zdrojem pro stanovení problémů a překážek rozvoje bylo vyhodnocení SWOT analýz zpracovaných v rámci aktuálních programů rozvoje krajů, příp. strategií rozvoje (pouze u Královéhradeckého kraje), na období 2007–2013. Poněvadž snižování disproporcí předpokládá zlepšování negativních jevů současného stavu, byla pozornost v tomto článku věnována především analýze slabých stránek („W“) a hrozeb („T“), které poukazují na významné aktuální a potenciální problémy i překážky regionálního rozvoje. Koncepce rozvoje musí přirozeně vycházet i z příhodných podmínek (kladných stránek), které v příslušném kraji existují. Charakter SWOT analýz je v jednotlivých dokumentech dosti rozdílný. Tyto rozdíly spočívají zejména v rozsahu analýz, zda mají souhrnný charakter (např. Jihočeský nebo Jihomoravský kraj), nebo jsou tematicky členěny podle vybraných okruhů (např. Středočeský nebo Olomoucký kraj), zda jsou u jednotlivých položek uváděny váhy významnosti (Moravskoslezský kraj), což v pozitivním slova smyslu

hodnotí např. Smejkal [2008], a samozřejmě také v kvalitě zpracování.

Samotné vyhodnocení bylo realizováno formou výňatku, kdy byly z každé SWOT analýzy vybrány nejzávažnější a pro daný kraj specifické slabé stránky a hrozby související s regionálním rozvojem. Z toho vyplývá, že nebyly uváděny ve sloupci SWOT analýza ty slabé stránky a hrozby, které velká část krajů za slabé stránky ve svých SWOT analýzách uvádí (existence disparit v území, existence periferních oblastí, velký počet malých obcí, stárnutí populace, problematika revitalizace brownfields atd.). Pokud však mezi těmito ukazateli jsou mezi kraji významné měřitelné rozdíly (např. index stáří má rozpětí od 80,2 v Ústeckém kraji do 126,9 v hlavním městě Praha), jsou tyto nejméně příznivé ukazatele uvedeny u krajů ve sloupci statistických ukazatelů. Zároveň bylo, podobně jako v případě statistické analýzy, zachováno členění vybraných položek podle oblastí demografie, ekonomiky, bydlení a sociální vybavenosti, přírodního prostředí a dopravní a technické infrastruktury. Došlo ale také k vyčlenění dvou dalších oblastí (územní rozvoj a cestovní ruch), ve kterých mají slabé stránky a hrozby taktéž společ-

ný charakter a týkají se velkého počtu krajů. Existuje také celá řada specifických problémů, které jsou typické jen pro daný kraj [blíže viz např. Pileček 2009].

ad c) Posledním zdrojem dat byly výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na zjišťování forem aktivit, kterými jednotlivé orgány ovlivňují regionální rozvoj, jak tyto orgány hodnotí podporu regionálního rozvoje ze strany státu, jak hodnotí celostátní rozvojové dokumenty a které faktory podle těchto orgánů nejvíce podmiňují regionální rozvoj. Cílem dotazníku bylo získat na dané otázky odpovědi pracovníků, kteří zajišťují realizaci politiky regionálního rozvoje v praxi. Respondenty proto byli vedoucí odborů regionálního (strategického) rozvoje krajských úřadů. Poslední otázka rozeslaného dotazníku se právě týkala hlavních problémů a překážek rozvoje daného kraje. Odpovědi na tuto otázku se nakonec podařilo shromáždit celkem jedenáct (s výjimkou Královéhradeckého a Jihomoravského kraje) a jsou zaneseny v posledním sloupci přehledové tabulky (tab. 2).

Kraj	Problémy a překážky rozvoje z pohledu:		
	statistických dat	SWOT analýzy (vybrané slabé stránky a hrozby)	názorů zástupců veřejné správy (vybrané odpovědi)
Středočeský	<ul style="list-style-type: none"> nízký podíl obyvatel s VŠ vzděláním, nízký podíl studujících ve věkové kategorii 20–24 let 	<ul style="list-style-type: none"> vylidňování venkova a periferních oblastí riziko odchodu kvalifikované pracovní síly zejména nízký podíl výstavby bytů mimo rodinné domy a masivní rozvoj suburbanizačního procesu v zázemí Prahy nesoulad mezi rozvojovými záměry a zájmy ochrany přírody neexistující propojení významných center v rámci kraje nízká úroveň návštěvnosti 	<ul style="list-style-type: none"> závislost řady firem na automobilovém průmyslu živelná zástavba zelených ploch nedostatečné zásobování vodou a odkanalizování řady míst v kraji nerovnoměrná urbanizace venkova (suburbanizace v okresech Praha–západ a Praha–východ) limitované možnosti rozvoje malých obcí do 500 obyvatel a okrajových oblastí → odliv obyvatel sestupná tendence cestovního ruchu
Jihočeský	<ul style="list-style-type: none"> nízká hustota silnic I. a vyšší třídy 	<ul style="list-style-type: none"> nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP, nedostatečná podpora VaVa¹⁾ nízká úroveň vzdělanosti, absence vysokých škol (určitého typu), nedostatečná kapacita lékařů nesoulad mezi rozvojovými záměry a zájmy ochrany přírody, neexistující kvalitní dopravní systém, resp. napojení na dálniční síť ve směru na Prahu a také mezi sousedními kraji, dopravní dostupnost a obslužnost venkova 	<ul style="list-style-type: none"> nedostatečná dálnice D3 a rychlostní silnice R3, rychlostní silnice R4 a kapacitní silnice I/4 a IV. tranzitní železniční koridor absence kvalitního a rychlého silničního a železničního spojení Plzeň–České Budějovice s pokračováním na Vysočinu a Moravu a jihovýchodně na Vídeň
Plzeňský	<ul style="list-style-type: none"> nepříznivá věková struktura nízký podíl studujících ve věkové kategorii 20–24 let nízká hustota silnic I. a vyšší třídy 	<ul style="list-style-type: none"> nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP, nedostatečná podpora VaVa nesoulad nabídky studijních programů a oborů s požadavky trhu práce, riziko výskytu a nárůstu sociálně patologických jevů 	<ul style="list-style-type: none"> zhoršování věkové struktury s dopady na školství, sociální oblast, zdravotnictví i ekonomiku nedostatečné zdroje na veřejné investice profesní a územní nerovnováha nabídky a poptávky na trhu práce stagnace vědy a výzkumu při podpoře tradičních průmyslových odvětví nepřipravenost některých projektů na čerpání financí z EU
Karlovarský	<ul style="list-style-type: none"> nízký HDP na obyv., nízké výdaje na VaV, vysoká míra nezaměstnanosti, nízká úroveň mezd nízký podíl obyvatel s VŠ vzděláním, nízký podíl studujících ve věkové kategorii 20–24 let, nízká intenzita bytové výstavby nízká hustota silnic I. a vyšší třídy 	<ul style="list-style-type: none"> nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP, nedostatečná podpora VaVa nízká úroveň vzdělanosti, absence vysokých škol (i určitého typu) zhoršování současného stavu znečištění životního prostředí neexistující kvalitní dopravní systém, resp. napojení na dálniční síť ve směru na Prahu a také mezi sousedními kraji, dopravní dostupnost a obslužnost venkova 	<ul style="list-style-type: none"> nízká úroveň výzkumu a vývoje, malý zájem o inovace ze strany místních firem nízká průměrná mzda nízká vzdělanostní a kvalifikační úroveň obyvatel, absence veřejné vysoké školy se sídlem v kraji odchod mladých talentovaných lidí z kraje absence komunikace mezi vzdělávacími institucemi a zaměstnavateli zdevastovaná krajina v důsledku důlní činnosti špatné dopravní spojení na hlavní město (silnice I/6) periferní poloha regionu velká orientace na cestovní ruch a lázeňství, což nevede k významnému růstu kraje

1) VaVaI – výzkum, vývoj a inovace

Ústecký	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká kojenecká úmrtnost - nízký HDP na obyv., nízké výdaje na VaV - vysoká míra nezaměstnanosti, nízká míra ekonomické aktivity - nízký podíl obyvatel s VŠ vzděláním, nízký podíl studujících ve věkové kategorii 20–24 let - nízká intenzita bytové výstavby - vysoký podíl chráněných území 	<ul style="list-style-type: none"> - nízký HDP, nízké mzdy, nízká míra podnikatelské aktivity, nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP, nedostatečná podpora VaVaI, vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích - nízká úroveň vzdělanosti, absence vysokých škol (i určitého typu), sociální segregace - chátrání domovního fondu - znečištěné životní prostředí - nízká úroveň návštěvnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - nízká kvalita lidských zdrojů - znečištěné životní prostředí, velkoplošné poškození krajiny v důsledku dlouhodobé těžební i průmyslové činnosti
Liberecký	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká kojenecká úmrtnost - nízký HDP na obyv., vysoká míra nezaměstnanosti, nízká míra ekonomické aktivity - nízký podíl obyvatel s VŠ vzděláním, nízký podíl studujících ve věkové kategorii 20–24 let - nízká intenzita bytové výstavby - vysoký podíl chráněných území 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatečná koordinovanost územního rozvoje - vylidňování venkova a periferních oblastí - nízký HDP, nízké mzdy, nízká míra podnikatelské aktivity, vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích - nízká úroveň vzdělanosti, absence vysokých škol (určitého typu), nesoulad nabídky studijních programů a oborů s požadavky trhu práce, nedostatečná kapacita lékařů - nekoncepční rozvoj bydlení - zhoršování současného stavu znečištění životního prostředí - neexistující kvalitní dopravní napojení mezi sousedními kraji, dopravní dostupnost a obslužnost venkova - kvalita doplňkových služeb cestovního ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> - příliš silné zaměření kraje na zpracovatelský průmysl vytvářející nižší přidanou hodnotu - nízká inovační aktivita firem, nedostačující podnikatelská a inovační infrastruktura (podnikatelské inkubátory, technologická centra apod.) - nevyhovující vzdělanostní struktura obyvatelstva - chybějící odborníci na místech, kde se rozhoduje - nízké povědomí o principech udržitelného rozvoje - nesystémové hospodaření s veřejnými finančními prostředky
Královéhradecký	<ul style="list-style-type: none"> - nepříznivá věková struktura - nízká úroveň mezd 	<ul style="list-style-type: none"> - vylidňování venkova a periferních oblastí - nesoulad nabídky studijních programů a oborů s požadavky trhu práce - chybějící infrastruktura pro rozvoj bydlení - neexistující kvalitní dopravní napojení mezi sousedními kraji, dopravní dostupnost a obslužnost venkova 	
Pardubický	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká kojenecká úmrtnost - nízká úroveň mezd - nízký podíl obyvatel s VŠ vzděláním 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatečná koordinovanost územního rozvoje - vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích - riziko odchodu kvalifikované pracovní síly, nesoulad nabídky studijních programů a oborů s požadavky trhu práce, riziko zániku venkovských škol - neexistující kvalitní dopravní systém, resp. napojení na dálniční síť ve směru na Prahu a také mezi sousedními kraji, dopravní dostupnost a obslužnost venkova - kvalita doplňkových služeb cestovního ruchu, chybějící koncepce a provázané informační systémy 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatečně rozvinutý lidský potenciál - nedostatečně rozvinutá nadřazená dopravní síť - horší kvalita technické infrastruktury - poměrně výrazné vnitrokrájské disparity

 Vysočina 	<ul style="list-style-type: none"> – nepříznivý vývoj počtu obyvatel – nízké výdaje na VaV – nízký podíl obyvatel s VŠ vzděláním – nízká hustota silnic I. a vyšší třídy – nízká polohová atraktivita 	<ul style="list-style-type: none"> – nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP, nedostatečná podpora VaVaI, vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích – nízká úroveň vzdělanosti, absence vysokých škol, riziko odchodu kvalifikované pracovní síly – propojení významných center v rámci kraje 	<ul style="list-style-type: none"> – nejvyšší zaměstnanost v priméru a jedna z nejvyšších zaměstnaností v sekundéru, nízká zaměstnanost v sektoru služeb – velmi slabá vědecko-technická základna, nízké zastoupení high-tech oborů – nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatelstva – odliv „mozků“ především do sousední brněnské a pražské aglomerace; nevyhovující úroveň dvou VŠ ve srovnání s tradičními vysokými školami v jiných krajských městech – špatná dopravní dostupnost periferních regionů (např. Pacovsko, Jemnicko, Bystřicko) – rozdrobená sídelní struktura
 Jihomoravský 	<ul style="list-style-type: none"> – nepříznivá věková struktura – nízká míra ekonomické aktivity 	<ul style="list-style-type: none"> – nedostatečná koordinovanost územního rozvoje – riziko odchodu kvalifikované pracovní síly, nesoulad nabídky studijních programů a oborů s požadavky trhu práce, riziko zániku venkovských škol – dopravní dostupnost a obslužnost venkova 	
 Olomoucký 	<ul style="list-style-type: none"> – nízký HDP na obyv., vysoká míra nezaměstnanosti, nízká úroveň mezd, nízká míra ekonomické aktivity – nízká intenzita bytové výstavby – nízká polohová atraktivita 	<ul style="list-style-type: none"> – vylidňování venkova a periferních oblastí – nízký HDP, nízké mzdy, nízká míra podnikatelské aktivity, nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP, nedostatečná podpora VaVaI, vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích, nedostatek ploch pro rozvoj průmyslu/podnikání – nízká úroveň vzdělanosti, absence vysokých škol (určitého typu), vysoká úroveň pracovní neschopnosti – nedostatečné propojení významných center v rámci kraje – nízká úroveň návštěvnosti, chybějící koncepce a provázané informační systémy cestovního ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> – nedostatek rozvojových ploch a nedostatek soukromého kapitálu investorů
 Zlínský 	<ul style="list-style-type: none"> – nepříznivý vývoj počtu obyvatel, nepříznivá věková struktura – nízká úroveň mezd – vysoký podíl chráněných území – nízká polohová atraktivita 	<ul style="list-style-type: none"> – vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích, absence využití funkční strategické průmyslové zóny – riziko odchodu kvalifikované pracovní síly, nedostatečná kapacita lékařů, vysoká úroveň pracovní neschopnosti – neexistující kvalitní dopravní systém, resp. napojení na dálniční síť ve směru na Prahu a také mezi sousedními kraji – nedostatečná marketingová propagace kraje 	<ul style="list-style-type: none"> – stav dopravní infrastruktury – nadměrná ochrana přírody a krajiny převážně části území kraje

<p>Moravskoslezský</p>	<ul style="list-style-type: none"> – nepříznivý vývoj počtu obyvatel, vysoká kojenecká úmrtnost – vysoká míra nezaměstnanosti, nízká míra ekonomické aktivity – nízká intenzita bytové výstavby – nízká polohová atraktivita 	<ul style="list-style-type: none"> – nedostatečná koordinovanost územního rozvoje – vysoká míra nezaměstnanosti a strukturální problémy v klíčových průmyslových odvětvích – riziko výskytu a nárůstu sociálně patologických jevů – znečištěné životní prostředí, velkoplošné poškození krajiny v důsledku dlouhodobé těžební i průmyslové činnosti – neexistující kvalitní dopravní systém, resp. napojení na dálniční síť ve směru na Prahu a také mezi sousedními kraji 	<ul style="list-style-type: none"> – malá diferenciacie podnikatelského sektoru – velká závislost na automobilovém a IT průmyslu – znečištěné životní prostředí – dopravní dostupnost (i některých oblastí v rámci kraje) – geografická poloha („jsme blíže spíše východním státům a Rusku“)
-------------------------------	--	---	---

Tab. 2: Přehledová tabulka hlavních problémů a překážek rozvoje krajů Česka

Rozdílnosti z pohledu použitých přístupů

Zjištěné skutečnosti dokumentují, že rozvoj jednotlivých krajů je ovlivňován řadou problémů a překážek společných pro významnou část území Česka. Zejména jde o špatnou věkovou strukturu, riziko depopulace některých území a nízkou úroveň vzdělanosti obyvatelstva. Z pohledu ekonomiky se jedná o nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP a strukturální problémy spojené s rizikem nezaměstnanosti. Významnou oblastí je také špatná dopravní dostupnost (chybí napojení na dálniční síť), resp. polohová atraktivita některých krajů. Samozřejmě existují i významné aspekty specifické jen pro určité kraje jako je např. nadměrná ochrana přírody na jejich území jako limit dalšího rozvoje (Zlínský kraj) nebo extrémně nerovnoměrná urbanizace území (případ Středočeského kraje).

Z hlediska porovnání jednotlivých přístupů je nutné konstatovat, že ne vždy se v rámci jednotlivých krajů dosažené výsledky obsahově zcela protínají, proto je velmi obtížné stanovit konkrétní kraje, u kterých bylo dosaženo nejvyšší nebo naopak nejnižší shody v identifikaci nejdůležitějších problémů a překážek rozvoje. To však ne-

bylo hlavním cílem tohoto příspěvku. Nicméně se zde nabízí relevantní otázka týkající se hledání možných zdůvodnění zjištěných rozdílností z pohledu zvolených přístupů.

Pohled statistických dat je aktuálním a do jisté míry objektivním pohledem na danou problematiku. Výraznější průnik definovaných rozvojových problémů a překážek lze proto spíše předpokládat mezi vyhodnocením SWOT analýz a názory zástupců veřejné správy, kteří přímo zajišťují nebo koordinují (externí dodavatel) vypracování rozvojových dokumentů pro daný kraj, SWOT analýzy nevyjímaje. Dosažené výsledky však tento předpoklad spíše popírají, což lze vysvětlit tím, jakým způsobem vlastně oslovení respondenti odpovídali na otázku: „Jaké jsou podle vás hlavní problémy a překážky rozvoje vašeho kraje?“. Zda vyjadřovali názor zástupce veřejné správy, který by samozřejmě měl do jisté míry reflektovat obsah příslušného rozvojového dokumentu (podle našeho mínění reprezentuje tuto formu pravděpodobně kraj Vysočina), nebo se spíše jednalo skutečně o osobní názory příslušných respondentů, popř. výsledek jakéhosi „brainstormingu“ v rámci celého pracoviště (Středočeský kraj).

Závěrečné poznámky

Stanovení rozvojových problémů a překážek krajů Česka z pohledu komparace tří odlišných přístupů (statistické údaje vs. výsledky SWOT analýz vs. názory zástupců veřejné správy) ukázalo, že značná část území celého státu se vyznačuje společnými problémy jako jsou např. špatná věková struktura, nízká úroveň vzdělanosti obyvatelstva, nízký podíl progresivních odvětví na tvorbě HDP, strukturální problémy ekonomiky spojené s rizikem nezaměstnanosti, nebo špatná dopravní dostupnost (napojení na dálniční síť). Na druhou stranu má ale řada krajů své specifické problémy, jako je např. nadměrná ochrana přírody na jejich území jako limit dalšího rozvoje.

Z hlediska porovnání jednotlivých přístupů je velmi problematické stanovit konkrétní kraje, kde bylo dosaženo nejvyšší nebo naopak nejnižší shody v identifikaci nejdůležitějších problémů a překážek jejich rozvoje. Zjištěné poznatky ve formě kombinace těchto tří odlišných přístupů však dovolují pohlížet na problematiku regionálního rozvoje krajů Česka ne zcela tradičním způsobem, který zpracovatelé v kontextu výše uvedeného výzkumného úkolu umožní lépe definovat náměty na odstranění nebo snížení regionálních disparit.

Použité zdroje:

ČERVENÝ, M. Rozvojový potenciál krajů ČR. In: WOKOUN, R. – ČERVENÝ, M. *Ekonomika v prostoru – svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Linde Praha, a.s., Praha, s. 106-185. 2008. Český statistický úřad – ČSÚ. Dostupné z: <<http://www.czso.cz>>.

HAMPL, M. *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Univerzita Karlova, Pří-

rodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, 2005, 147 s.

Integrovaný portál MPSV. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz>>.

PILEČEK, J. Formy efektivního snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony České republiky – shrnutí vybraných výstupů výzkumného úkolu, 2009. In: KLÍMA, J. – PILEČEK, J. – NĚMEČEK, P. *WD – výzkum pro řešení regionálních disparit – elektronický sborník příspěvků z odborného semináře 28. 4. 2009*. ÚRS PRA-

HA, a.s., Praha, 2009, s. 77-90. ISBN 978-80-7369-256-8.

Programy rozvoje krajů (poslední znění).

SMEJKAL, M. Programy rozvoje kraje – nechtěné dítě nebo užitečný pomocník. *Geografie - Sborník ČGS*, 113, č. 1, 2008, s. 34-47.

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006–2015.

Ústav pro informace ve vzdělávání. Dostupné z: <<http://www.uiv.cz>>.

Mgr. Jan Pileček

Ing. Miloš Červený, CSc.

Úsek regionálního rozvoje a bydlení

ÚRS PRAHA, a.s.

ENGLISH ABSTRACT

Problems of the Development of Czech Regions: Comparing Statistical Data, SWOT Analyses and the Opinions of Public Administration Representatives, by Jan Pileček & Miloš Červený

This contribution is focusing on regional development, namely the determination of the problems and impediments in the development of Czech regions. The evaluation is based on three different resources: statistical data, SWOT analyses as contained in the concept documents of regions, and the opinions of public administration representatives. The main outcome of the contribution is an overview diagram of the identified development problems and impediments, subdivided per particular regions.